

a meggazdagodás lehetősége s lassan kezdi gyúrni az asszonyt, hogy legyen a földesúr szeretője. Az asszony persze hallani sem akar róla. Eszelős, játékos nő ez a Mari, s irtózik a tisztátalan dolgoktól. A paraszt lassan mániákusa lesz az elképzelt vagyonnak s ráolvasástól kezdve az ütlegetésig mindent elkövet, hogy feleségét „jó útra“ térítse. Mari nem megy. Hónapok ádáz harca után, aztán mégis rááll. A zsellér ekkor megdöbben. Lelke mélyén valahogyan bízott abban, hogy Marit hiába noszogatja. Most megijed s elveszti erkölcsi bázisát. Otthona idegenül hat s a szerződés révén biztosított jövedelem sem jelent számára annyit, mint ahogy elképzelte. A végén megfagy... — Ez a Wilde finoman bonyolítja a szálakat s dolgok elhallgatásában, mondanivalók halogatásában a legészakibb. Kár, hogy a fordítás nem teljes, ha lényegtelen rész is az, ami hiányzik.

Kner Izidor érdemeit ezúttal is hangsúlyoznunk kell, mert a könyvek szépsége az ő ízlését dicséri. Fordítás tekintetében újból csak szegedinek kell ítélnünk a pálmát, mert érzésünk szerint Virányi Elemér nyelve sokkal maibb, frissebb és hajlékonyabb, mint Bán Aladáré, aki nem tudni mi okból, nagy előszeretettel használja szövegében a félmult időt, ami tekintettel arra, hogy ezek az írók egytől-egyig maiak, egyáltalában nem indokolt. S Virányi utószavai is sokkal szélesebb áttekintést nyújtanak (s ez a céljuk!), mint Báné, aki néha szinte önképzőköri sablonokkal akarja jellemezni íróit.

(Szeged.)

Berczeli A. Károly.

TIGRISEK ÉS FIATALOK.

Szemelvények Berczeli A. Károly „Tigrisek és Fiatalok” c. drámájának (Magyar Téka I. 1.) kritikáiból. (V. 8. Széphalom, 1933: 21.)

Berczeli két darabja többet ér, mint a színrekerült magyar munkák javarésze.... Mindkét darab távol áll a nálunk még mindig virágkorát élő naturalizmustól. Berczeli nem alakokat ad, nem a valóságból kiragadott helyzeteket, hanem élő problémák kvintesszenciáját. Időtlenül... Ez az időtlenség, helyesebben, az időbeli sűrítés ad mélyebb zengést szavainak s ez tágtítja néha megdöbbenően szélessé gondolatait. — Ifj. Grandpierre Emil (*Erdélyi Helikon*.)

Berczeli A. Károly drámái formában sem futnak szokott sineken. Mindkét darabban irreális mozzanatok vannak s szerkezetük sem azzal az elunt olajos technikával forog... A megszokott drámai alakítást itt nem találjuk... — Kardos László (*Nyugat*).

....jó! esik a szerző örök fiatalságából fakadó, általános emberi jósága, vagy legalább is jóra való törekvése... S ez a vágy újcsgengésű nyelvének erejével szépen érvényesül. A gondolatok és tételek lázas, különös ritmusán túl nyelvének is meg van ez a lázas, különös ritmusa... — Dénes Tibor (*Korunk szava*).

....darabjai érdesen bizonytalankodnak... a zsenikölkykedzés határán... nem meséjük van, hanem velejük s figurái tulajdonkép annak a több embernek megszemélyesedései, kik egy meghasonlott fiatal kebelben laknak és tépik egymást... — Ignotus (*Magyar Hírlap*).

Egészen furcsa levegőjű, megkapóan érdekes írás ez. Mélyre vájkáló szatira..., amely a társadalom fonákságait mutatja be görbe tükörben, karikatúráig torzítva. Swiftien fölényes gúnnyal megírt ember-tragédiája. — (*Literatura*).

Berczeli... olyan húsbavágó szatírával, a fanyar szellemességnek oly eleven erejével löki fel magából az ifjúság problémáját, hogy magunkfajta „öreg-gekben“ meghűl a vér ennyi dinamikus mondanivalótól... Szédületes bravúrral megírt *késérűjdték* ez a Berczelié... Nem „Ember a hid alatt“, hanem ember a társadalom felett. — Tabéry Géza (*Temesvári Hirlap*).

Újszerű mitoszokat és burleszkeket komponál Berczeli és meg kell mondani, nem kapásból próbálkozik, nem kísérletezik könnyelműen, szent feladatnak ismeri tehetségét és mondanivalóját egyaránt és erős szinpadi érzékkel megtalálja az utat egyetemes igényű gondolatai számára a közönséghez. — Neubauer Pál (*Prágai Magyar Hirlap*).

Berczelinél meztelenül s valami őszindulattal viaskodnak a problémák s a társadalmi erők és tényezők... végsőkig feszíti a tragikumot és tragikumot... Berczeli kísérletezik... olykor már-már egy új drámával szuggeszciót lehelve... — Féja Géza (*Szabadság*).

...Berczeli fiataljai nagyon szellemesek, s szavaik mögött nagy igazságok rejlenek... Berczeli A. Károly a legtehetségesebb és legproduktívabb fiatal írók egyike. — Csillagos cikk (*Pesti Napló*).

...szándékai becsületesek és tiszták. Ezek a darabok... tagadhatatlanul szuggesztív, ötletes és értékes alkotások. — (*Pesti Napló*).

...most megalakult egy új könyvkiadóvállalat..., amely a rendkívül tehetséges és egyéni úton haladó Berczeli A. Károly két szindarabját adta ki... — Ligeti Ernő (*Keleti Újság*).

Megrázóbb hangon fiatal író nem jellemezte kortársai tehetlenségének siralmas színjátékát... Egy új Ember tragédiája forr Berczeli fantáziájában... a szatira féktelen harci indulójával, amelyben van valami imponáló és félelmetes. — Lengyel Vilma (*Délmagyarország*).

Berczeli A. Károly darabjai új esztétikát követelnek... Az ő reménytelenül küzdő alakjai úgy küzdenek egymás ellen, hogy időközben lélekzétvétel helyett egymáson vagy önmagukon nevetnek... Figuráinak utja mégis érdekes és mégis drámai... — Tabán Gyula (*Szegedi Napló*).

Magunkra, egymásra, korunkra ismerünk minden szóban, tettben, eseményben. Berczeli szatírája azonban nem bántó... olyan szellemes, hogy minden komolysága mellett is elejétől végig nevetünk a darabon. — (*Hétfői Rendkívüli Újság*).

Berczeli arbeitet mit den Stilmitteln einer stillisierenden Gedankendichtung. Es gelingt ihm... seine Thesen überraschend kräftig und geistreich zu illustrieren. — (*Ungarische Jahrbücher*, Berlin).

Berczeli forró lelkéből zakatolva tört ki ez az alkotás s mert formával, uralkodó áletikával szakítva új irányba mert nézni, reméljük ebből az irányból a magyar szinpadi irodalom újjászületését. — Rády Elemér (*Új Élet*).